

02

Presentació

Dia mundial del patrimoni audiovisual

04

Notícies

Estadístiques 2023

Taller de fonts històriques a Batxillerat

Visita Andorra la Vella JEP 2023

Adjudicació del servei de digitalització dels fons documentals de l'Arxiu Nacional

La cacera de bruixes a Andorra

Curs/taller de conservació per a biblioteques

Xerrada James Lowry sobre fons a l'estranger

Estrena del pòdcast "Qui té por de la història"

Estada d'una alumna del Lycée a l'Arxiu

Tractaments de discs de Ràdio Andorra

10

On és?

Novetats bibliogràfiques

11

Sabíeu què...?

Anècdota històrica del segle XVIII

12

Nous fons ingressats

A destacar

Recerca als arxius estrangers

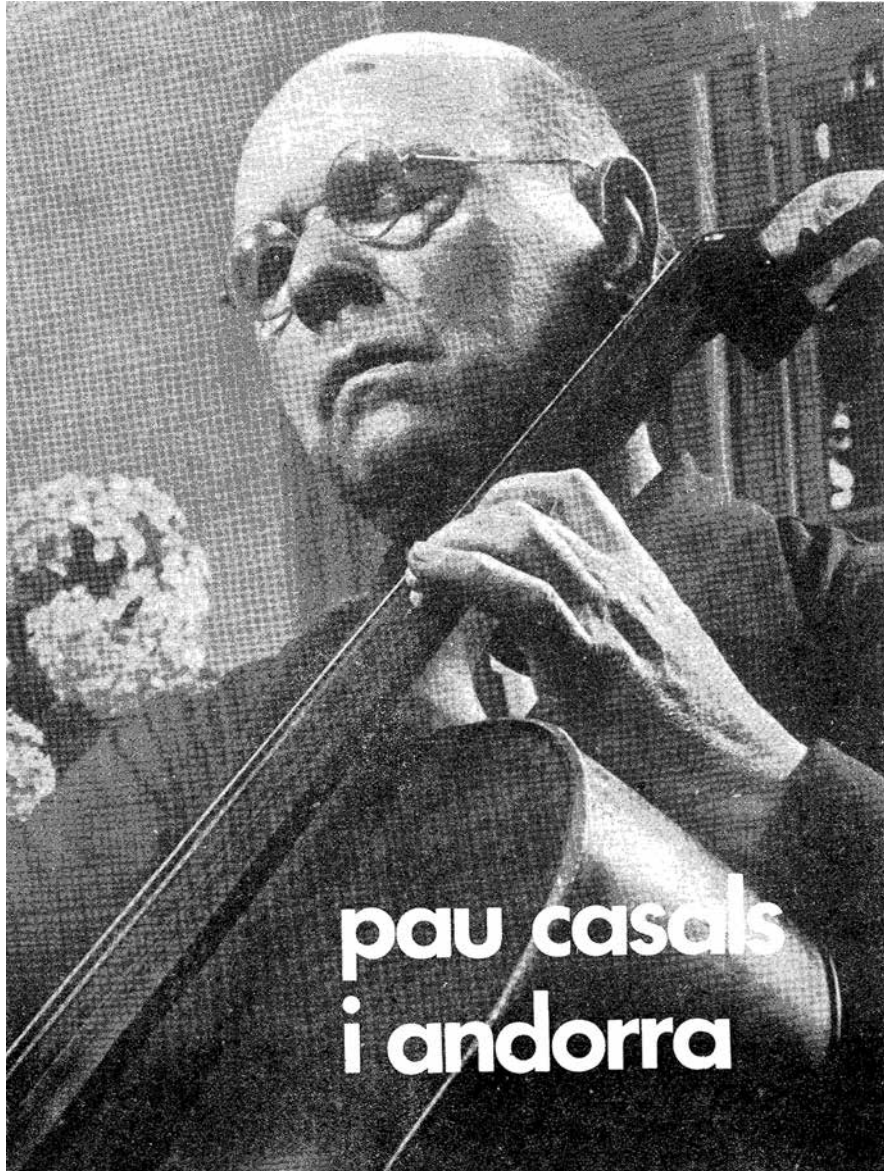
13

Col·laboracions

Climent Miró, investigador

Presentació

Dia mundial del patrimoni audiovisual

'Andorra Magazine', 1-12-1973, pàg. 9.
Fons Biblioteca Nacional d'Andorra.

L'any 2005, durant la 33a Conferència general, la Unesco va declarar el 27 d'octubre el Dia mundial del patrimoni audiovisual en commemoració del

25è aniversari de l'aprovació de la Recomanació per a la salvaguarda i la conservació de les imatges en moviment.

Els documents audiovisuals són un gran testimoni de la cultura i la vida de les persones, un patrimoni de valor inestimable que reflecteix els costums i la realitat de cada moment. El cinema, els programes de ràdio i televisió, així com tots els enregistraments d'imatges en moviment, són contenidors d'una valuosíssima informació per a la memòria històrica dels pobles i per entendre la seva transformació.

L'objectiu d'aquest dia és sensibilitzar sobre la importància dels documents audiovisuals i la necessitat d'adoptar mesures per preservar-los i assegurar-ne l'accés a les generacions futures.

L'Arxiu Nacional, com a servei que vetlla per preservar el patrimoni audiovisual del país, s'ha sumat a la celebració amb l'organització d'una xerrada i la projecció d'una pel·lícula de producció andorrana sobre la figura de Pau Casals, coincidint amb el 50è aniversari de la mort del reconegut músic.

Pau Casals (el Vendrell, 1876 – San Juan de Puerto Rico, 1973) continua sent actualment una de les figures més influents de la música i la defensa de la pau i la democràcia. Violoncel·lista, director d'orquestra, compositor i professor de violoncel, la seva vida professional està marcada per la projecció internacional.

Xerrada: Pau Casals i Andorra, a través de la correspondència amb Andreu Claret

Anna Mora i Daniel Claret imparteixen una xerrada a l'edifici de l'antiga Ràdio Andorra.

La relació de Pau Casals amb Andorra s'inicia l'any 1941, quan en diverses ocasions ve a visitar els seus amics catalans refugiats. Amb Andreu Claret l'uneix una estreta amistat, com també amb l'escriptor Lluís Capdevila, l'escultor Josep Viladomat, l'editor Bartomeu Rebés, el fotògraf Valentí Claverol i els antics síndics Francesc Cairat i Julià Reig, entre altres.

La violoncel·lista i musicòloga Anna Mora ha aprofundit sobre les relacions que van unir el cèlebre músic amb Andorra

a través de la correspondència que s'ha trobat d'Andreu Claret. La xerrada va tenir lloc el 26 d'octubre a l'edifici de l'antiga Ràdio Andorra i va estar acompanyada de peces de violoncel interpretades per Daniel Claret.

Pel·lícula: *El món de Pau Casals*, un film de producció andorrana - Joan Baptista Bellsollell i Andorra Produccions

Pau Casals i Joan Alavedra en un fragment de la pel·lícula 'El món de Pau Casals'.

Concebut com a part d'un projecte televisiu l'any 1967 i més tard com un curtmetratge, entre el 1971 i el 1973 el cineasta català Joan Baptista Bellsollell dona per fi forma al llargmetratge *El món de Pau Casals*. Produït per Andorra Produccions i patrocinat, entre d'altres, pel bisbe i copríncep Joan Martí Alanís i pel president de la Generalitat de Catalunya Josep Tarradellas, el film s'estrena a Perpinyà el 1974 i a Barcelona el 1977. Presentat a Prada, Ciutat de Mèxic, Nova York, Los Angeles i París, ha estat convidat a participar en diversos festivals de cinema, com el prestigiós Festival internacional de Canes.

El 27 d'octubre, a l'Auditori Nacional, es va projectar una versió restaurada per

Joan B. Bellsollell i el Govern d'Andorra l'any 1998 amb motiu del 25è aniversari de la mort de Pau Casals. En aquesta restauració s'hi van incorporar imatges d'arxiu i la veu en off de l'actriu Assumpta Serna. El film compta, a més, amb la participació de Josep M. Corredor com a conseller històric i Joan Alavedra com a entrevistador i biògraf. Originalment en format 35 mm, la pel·lícula ha estat digitalitzada i subtitulada per l'Arxiu Nacional.

El món de Pau Casals és un llargmetratge documental sobre de la vida del cèlebre músic i pacifista. De la mà de les declaracions del mateix Casals i acompanyat per imatges d'arxiu, es parla de la infància i la joventut del músic, de

l'exili a Prada del Conflent –des d'on va ajudar milers de refugiats– i de la seva ferma lluita pels drets humans, la pau i la llibertat.

Andorra Produccions és una productora fundada a Andorra l'any 1968 per Bartomeu Rebés, Joan Sansa, Miquel Porter, Xavier Martorell i el mateix Joan Baptista Bellsollell, que va promoure la restauració de la pel·lícula.

La Fundació ONCA es va encarregar de la presentació de la pel·lícula amb una introducció musicoteatral en què Pau Casals (l'actor Joan Hernández) va impartir una classe de violoncel a cinc joves alumnes (JONCA i Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella).

Introducció musicoteatral a càrrec de Joan Hernández i cinc alumnes de l'Institut de Música del Comú d'Andorra la Vella: Paula González de Alaiza, Arnau Gallardo, Roger Fillet, Martí Sansa i Sergi Sansa.

Notícies

L'accés i la consulta de la documentació. Estadístiques de l'any 2023

L'objectiu del tractament de la documentació és fer-la accessible als ciutadans que la vulguin consultar.

L'accés als fons documentals dipositats a l'ANA pot ser de dues formes: presencialment a les instal·lacions de l'Arxiu Nacional i a través del portal web Arxiu en línia.

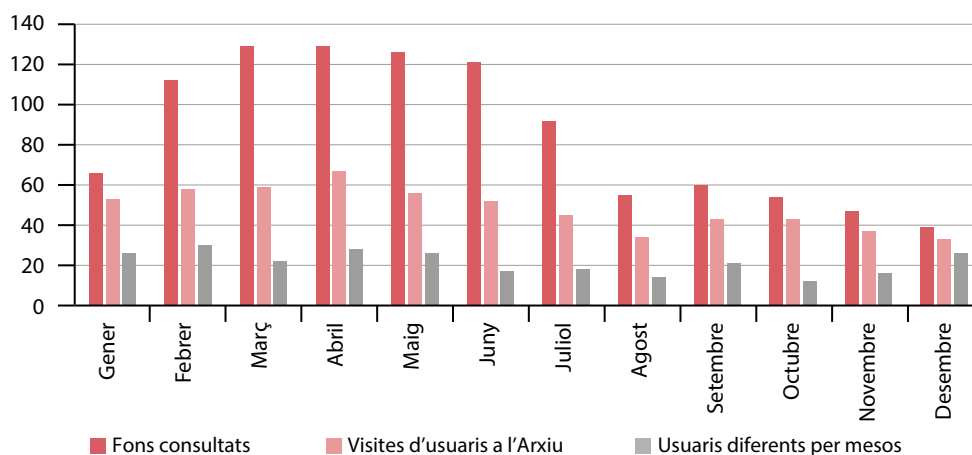
En el nombre de consultes, es comptabilitza qualsevol mena de demanda d'informació determinada i a la que l'Arxiu pugui orientar en la recerca, tenint en compte que un únic usuari pot realitzar diverses consultes de documentació diferent. Pel que fa a la tipologia d'usuaris, el perfil més abundant continua essent el

d'investigador/historiador que s'adreça al Servei per a la recerca històrica, encara que s'observa una tendència creixent d'usuaris d'un perfil no tan professional que fan consultes per a ús particular i/o propi.

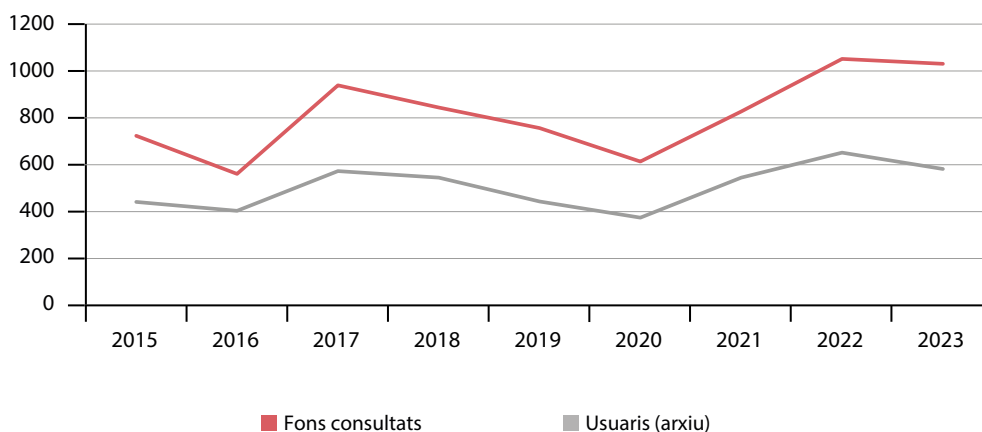
Consulta presencial.

Durant l'any 2023 hem tingut 580 consultes dutes a terme per 256 usuaris diferents, que han consultat 1.030 fons documentals.

Consultes i usuaris

Comparativa 2015-2023

Fons consultats presencialment

El total de fons consultats ha estat de 1.030 el que representa un lleuger descens respecte l'any anterior (1.051) i d'aquests hem de destacar la consulta de la documentació textual dels fons de l'Administració central (Consell General: Arxiu de les Set Claus i Fons de Casa de la Vall) (263 consultes = 26%) i dels fons familiars i patrimonials (264 consultes = 26%), continuant amb la consulta dels fons de l'administració local (116 consultes = 11%) i dels fons personals (bàsicament documentació fotogràfica) (97 consultes = 9%) i amb el fons Tribunal de Corts (sobretot documentació notarial) (70 consultes = 7%), una altra documentació textual que ha rebut força consultes aquest any són els fons estrangers (60 consultes = 6%)

Respecte als estudis que s'estan portant a terme amb aquesta documentació, cal remarcar els següents:

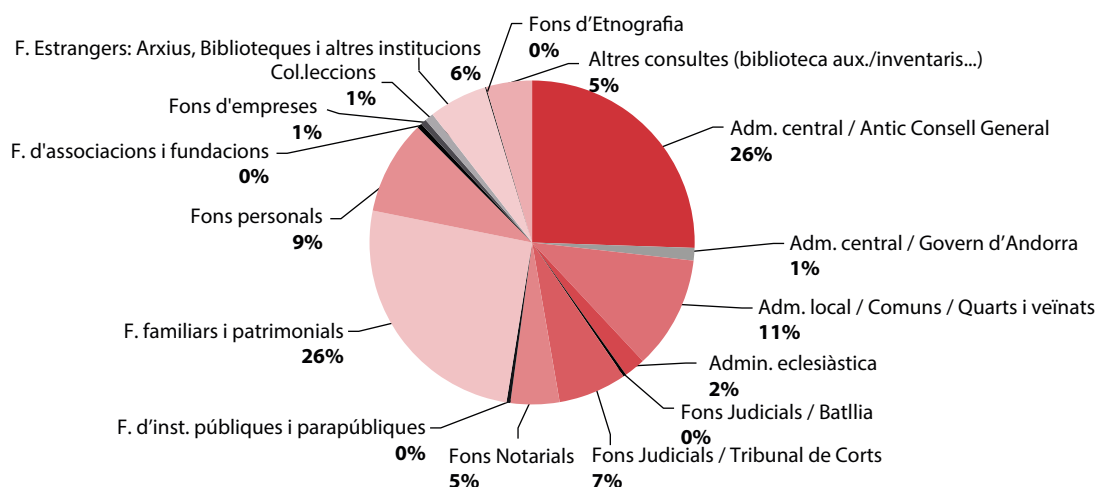
- Recerca històrica sobre els càrrecs públics s. XIII a s. XIX (síndics, veguers,

notaris...) (projecte propi del Ministeri i del Departament de Cultura -relat nacional-)

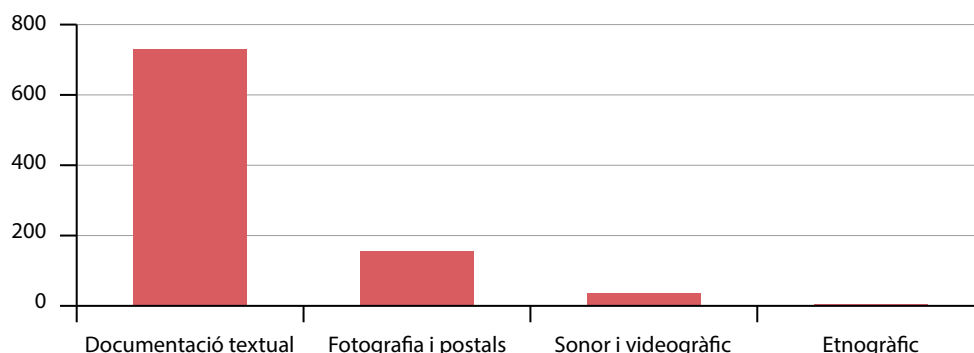
- Transcripció de les actes del Consell de la Terra (documentació textual)
- Recerca històrica sobre el Servei de policia andorrana (doc. textual)
- Recerques genealògiques i de documentació familiar (documentació textual)
- Recerques privades sobre patrimoni familiar i herències (documentació textual)
- Recerca històrica sobre els ponts de pedra d'Escaldes-Engordany: Pont de la Tosca, Pont d'Engordany i Pont dels Escalls (documentació textual)
- Recerca històrica: Etnobotànica d'Andorra: Remeis i receptes medicinals i culinàries a base de plantes

- Recerca documental per exposició: 30 aniversari del Ministeri d'Exteriors (documentació audiovisual-cinematogràfica i fotogràfica)
- Recerques documentals per diversos documentals televisius: Jazz Escaldes-Engordany; 50 aniversari de l'equip de rugbi VPC; imatges per TV3
- Recerques d'audiovisuals (fotografies i imatges en moviment) per complementar estudis de: Sant Vicens d'Enclar, imatges per TV3, recursos per itineraris culturals sobre ponts romànics (CAEE), com a recursos pedagògics per visites de museus (Casa Cristo), lliurament de premis (Pere Canturri)...
- Recerques fotogràfiques per: documentar projectes artístics, publicacions, per realitzar webs, per publicacions, per usos particulars, il·lustrar xarxes socials...

Fons consultats 2023

Consultes ANA - activitats per suports documentals

Taller de fonts històriques a Batxillerat

El passat mes d'octubre els alumnes de l'Escola Andorrana de Batxillerat van participar dels tallers pedagògics proposats per l'Arxiu Nacional.

Els alumnes de primer curs van desplaçar-se fins al MW Museu de l'Electricitat de FEDA, on el nostre company, Pau Chica, els hi va fer un recorregut per la història del segle XX andorrà a través de FHSA,

tot mostrant i comparant les diverses fonts històriques per al seu estudi.

El taller pedagògic enfocat als alumnes de segon curs va realitzar-se a la Biblioteca Nacional i va tenir com a eix central la història de les ràdios andorranes. A través de la lectura i contrast de diverses fonts històriques, en Pau va proposar als estudiants elaborar un relat

històric sobre la radiodifusió andorrana des de les diferents perspectives dels seus protagonistes. El taller va servir per a que els alumnes interpretessin les fonts proposades i en veiessin clarament les seves diferències i la importància de contrastar-les abans de fer-ne un relat definitiu.

Itinerari guiat "L'Andorra dels refugiats". Jornades europees del patrimoni 2023

En el marc dels actes de celebració de les Jornades europees del patrimoni, dedicades l'any 2023 al patrimoni viu, el nostre company Pau Chica va oferir una ruta urbana per Andorra la Vella i Escaldes-Engordany amb l'objectiu de donar a conèixer com era l'Andorra que es van trobar els refugiats que van passar per les Valls entre els anys 1936 i 1945.

Durant la ruta, d'aproximadament tres hores i que s'acompanyà de reproduccions de fotografies històriques conservades a l'Arxiu Nacional, els

participants van aturar-se a indrets com la plaça Príncep Benlloch, l'edifici de l'antiga Vegueria Francesa, la plaça Santa Anna o el pont de la Tosca, on finalitzà l'activitat.

Adjudicació del servei de digitalització dels fons documentals de l'Arxiu Nacional

L'Arxiu Nacional d'Andorra va anunciar la convocatòria per a la digitalització d'una selecció de documents de diverses tipologies, fons i col·leccions amb una inversió total de 27.919,62€.

En aquesta iniciativa, destaquem la continuació de la segona fase de la digitalització del Fons Casa de la Vall (FCV), 1552-1987, un tresor documental de gran volum i inestimable valor històric. Aquesta etapa promet desplegar una visió detallada de l'evolució del país a través del temps proporcionant un recurs valuós per a estudiosos i amants de la història andorrana.

El compromís de preservar el passat es reflecteix també en els treballs que s'han dut a terme en relació al fons del Servei Fotogràfic del Govern (SFG), on s'han substituït els àlbums vells i malmesos

per nous sistemes d'emmagatzematge degudament ordenats i aptes per a la preservació i la digitalització. Es continuarà la segona fase del projecte de digitalització que abastarà els reportatges fotogràfics produïts pel Govern del període 1995 al 2000.

Un altre suport que es contempla digitalitzar en aquest programa és la col·lecció de microfilms dels documents d'Andorra als Arxius Departamentals dels Pirineus Atlàntics (ADPA) i els de l'Arxiu del Servei Històric de l'Armada de Terra francesa (SHAT). Aquest procés de migració de suports forma part del pla de preservació de l'Arxiu Nacional per assegurar que aquests documents es puguin continuar consultant des del nostre centre sense haver-nos de desplaçar a l'estranger.

Finalment, cal subratllar l'esforç que representa la preservació dels documents audiovisuals. En aquest pla de digitalització hem seleccionat amb cura un total de 423 suports que abasten una àmplia gamma de formats, com ara el VHS, U-matic, BTC, DVCAM i pel·lícules súper 8. Aquesta selecció no respon únicament a la necessitat immediata de protegir aquests materials, els quals es troben en risc imminent de deteriorament, sinó que també preveu les dificultats futures derivades de la possible obsolescència dels reproductors actuals.

Preveiem que la digitalització trigarà uns vuit mesos, de manera que a mitjans del 2024 estarem treballant per fer que aquest llegat cultural sigui fàcilment accessible per a tots.

La cacera de bruixes a Andorra

Les segones Jornades de bruixeria d'Andorra, que es van celebrar la darrera tardor a Sant Julià de Lòria, es van iniciar amb la conferència *La cacera de bruixes a Andorra (segles XV-XVII)*, organitzada per l'Arxiu Nacional i que va anar a càrrec de l'historiador Pau Castell. Castell és un dels màxims experts en la cacera de bruixes al Pirineu i en concret a Andorra, com va quedar palès amb la seva tesi doctoral, en què va documentar unes 180 dones assenyalades pels seus veïns com a bruixes.

La xerrada celebrada a la sala Sergi Mas de la casa comuna laurediana va reunir una seixantena d'assistents interessats en aquest període de la història de les nostres valls.

Primers auxilis per a biblioteques

Els dies 27, 28 i 29 de novembre les tècniques en conservació i restauració de l'Arxiu van organitzar un taller de primers auxilis per a biblioteques en què

van participar dotze persones provinents de les biblioteques comunals de Canillo, Encamp, Ordino, la Massana i Sant Julià de Lòria, a més de la Biblioteca

Pública del Govern, de la biblioteca de la Universitat d'Andorra i de l'arxiu comunal lauredià.

El curs es va fer a la sala infantil de la Biblioteca Pública del Govern, i es va dividir en una part teòrica, en què es van tractar conceptes bàsics de conservació, i una part pràctica en què es va ensenyar a reparar els llibres malmesos pel mal ús dels usuaris (fulls esquinçats, llocs desencolats, taques...).

Estada del professor James Lowry per fer recerca de la documentació sobre Andorra ubicada en arxius de França

La segona quinzena de setembre, James Lowry, professor, investigador i arxiver per a diverses institucions de la Gran Bretanya i els Estats Units, va fer una estada a la residència Faber Andorra per estudiar el cas de dos fons documentals d'institucions andorranes que es troben custodiats en arxius de França.

Es tracta del fons documental de la Vegueria francesa a Andorra ubicat als Arxius del Ministeri dels Afers Exteriors francès a Nantes i del fons de la Delegació Permanent de França a Andorra que es troba als Arxius Departamentals dels Pirineus Orientals, a Perpinyà. El professor Lowry és especialista en arxius desplaçats i l'objectiu de la recerca era conèixer els passos que s'han fet fins ara per recuperar la documentació dels dos fons, molt important per a la investigació i el coneixement de la història recent d'Andorra, i trobar possibles vies d'actuació que facilitin aquesta recuperació.

Amb l'objectiu de conèixer els antecedents del procés, el professor Lowry va venir a l'Arxiu Nacional el 19 de setembre i se li van explicar els passos fets fins ara i la voluntat del Govern de recuperar la documentació en suport digital per posar-la a l'abast de la ciutadania. Així, es va posar l'èmfasi en el fet que les dificultats han vingut donades sobretot per causes tècniques (la documentació no estava inventariada fins fa relativament poc i, actualment, no està digitalitzada).

El 27 de setembre el professor Lowry va presentar el seu estudi en una conferència que va tenir lloc a la seu del Ministeri de Cultura, a l'Hotel Rosaleda. En la conferència, va explicar el cas dels dos fons documentals estudiats, va reflexionar sobre la base legal dels processos de recuperació i sobre el principi de procedència de la documentació, va parlar sobre altres casos similars amb què s'ha trobat l'Estat francès i va concloure que el

"patrimoni compartit" –és a dir, la recuperació en suport digital com la que es planteja des d'Andorra– és una solució realment pràctica per a aquests casos.

Estrena del pòdcast "Qui té por de la història?"

El mes de novembre passat es va estrenar el pòdcast mensual "Qui té por de la història?", que neix amb l'objectiu d'apropar als oients la història del país i els continguts del Relat històric d'Andorra.

Una vegada al mes, els nostres companys parlaran d'història de forma distesa però sense perdre el rigor, amb especialistes de diversos àmbits. Als capítols, a més, s'hi inclouen referències i lectures de documents històrics custodiats a l'Arxiu Nacional.

De moment, els tres capítols emesos de novembre a gener han tractat el mite de Carlemany (amb Oliver Vergés), l'etnobotànica andorrana (amb Canòlich Àlvarez) i la prehistòria a Andorra (amb Gerard Remolins).

<https://www.historia.ad/podcast-qui-te-por-de-la-historia/>

Estada d'una alumna de secundària per conèixer l'Arxiu Nacional

Aquest any, hem col·laborat amb el projecte del Liceu Comte de Foix per a l'estada en descoberta professional dels alumnes de secundària.

Així, durant una setmana del mes de desembre, hem rebut una alumna de 3ème que ha vingut a conèixer les tasques que fem a les diferents seccions de l'Àrea d'Arxius i Gestió de Documents: restauració, inventari i tractament de fons textuais, fotogràfics i audiovisuals, digitalització i accés en línia als documents i atenció a l'usuari a la sala de consulta de l'Arxiu.

La valoració de l'estada ha estat molt positiva perquè ens permet donar a conèixer als estudiants la tasca de conservació i difusió de documents patrimonials que fem a l'Arxiu Nacional, en què consisteix la feina d'un arxiver i els béns patrimonials que es poden trobar a l'Arxiu i com s'hi pot accedir.

On és?

Solució: pàg. 13

Novetats bibliogràfiques

DALMAU, ANNA; MORA, ANNA
PAU CASALS I ANDREU CLARET.
CORRESPONDÈNCIA A L'EXILI
Barcelona, Ed. Mediterrània, 2009, 109 p.

DALMAU, ANNA; MORA, ANNA; CORTÈS,
FRANCESC
*Pau Casals i Joaquim Pena. Passió per la
música i pel país. Correspondència*
Barcelona, Ed. Mediterrània, 2012, 199 p.

ORDEIX I MATA, RAMON
*Diplomatari del monestir de Sant Martí
del Canigó (segles X-XI)*
Vic, Estudis Històrics, 2023, 334 p.

ORDEIX I MATA, RAMON
*Diplomatari del monestir de Sant Martí
del Canigó (segles XII)*
Vic, Estudis Històrics, 2023, 294 p.

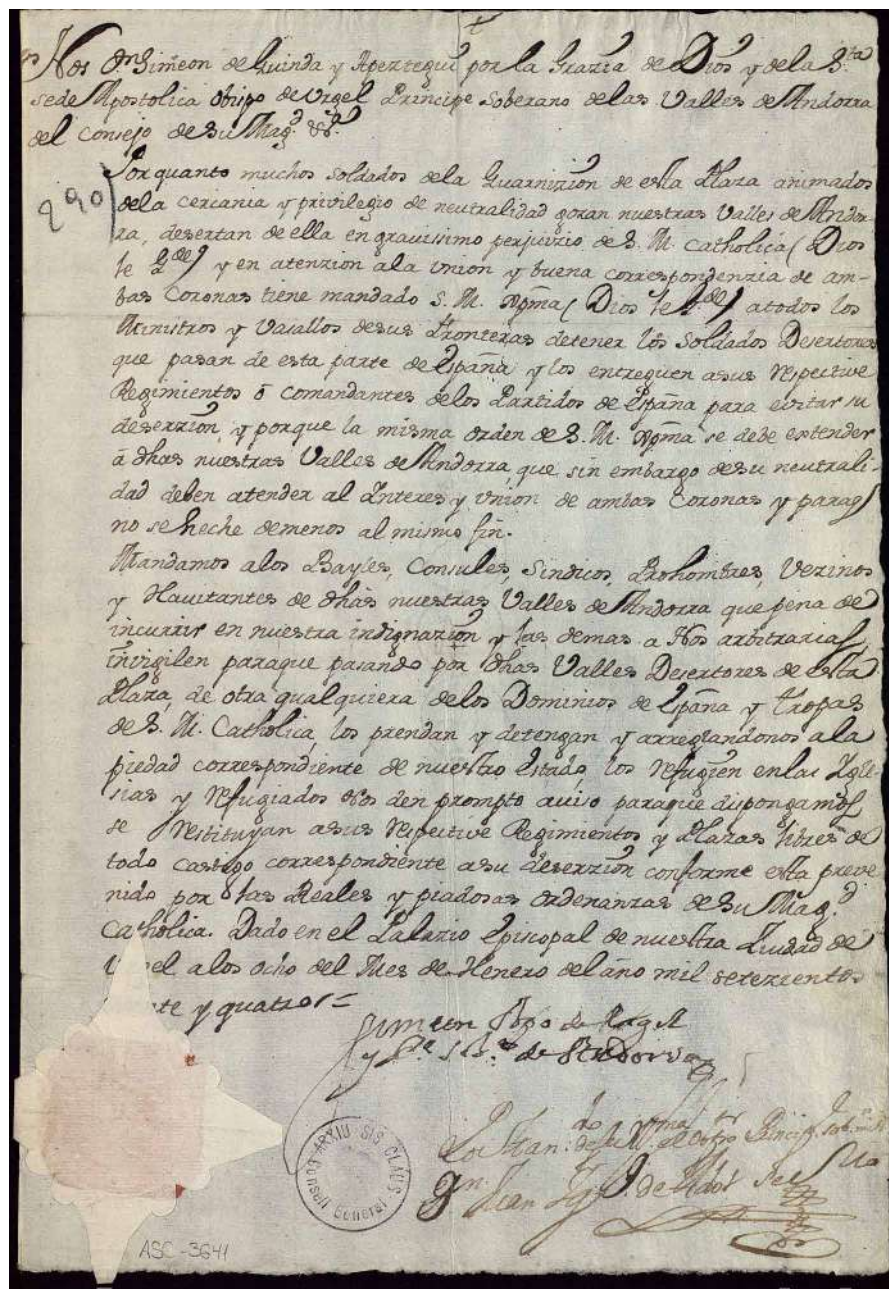
ARCHIU GENERAU D'ARAN
*Çò de Joanchiquet de Vilamòs. Col.
Quaderns der arxiu, núm. 3*
Archiu Generau d'Aran, 2023, 71 p.

BATALLA, CARLES; VIGATÀ, JOAN
*Advocats d'Andorra. Col. Qui és qui a
Andorra?*
Sant Pol de Mar, JV editor, 2023, 217 p.

CIVIT, SÍLVIA
El cafè a Catalunya
Barcelona, Gremi del cafè – Torradors de
Catalunya, 2023, 207 p.

Sabíeu què...?

Anècdota històrica del segle XVIII

Tot just ara fa 300 anys, el copríncep episcopal Simeó de Guinda (1660-1737, copríncep des de l'any 1714 i fins que es va morir) enviava una ordre al Consell de la Terra en què demanava la detenció i el retorn a Espanya de tots els militars espanyols que havien desertat i es trobaven a Andorra, ja fos de pas o de forma permanent. A l'ordre, conservada dins el fons de l'arxiu de les Set Claus (ASC-3641), el copríncep proposava que tots ells fossin retinguts a les esglésies

del país i immediatament deportats i reingressats a les respectives places, i els comunicava que un cop a Espanya no rebrien cap tipus de càstig per haver desertat.

Aquesta ordre ens confirma que Andorra ha estat, ja des de segles enrere, un país de pas i en ocasions vist com a refugi per a estrangers que fugien del seu país. En aquest cas ens hem de situar a l'Andorra immediatament posterior a la

Guerra de Successió, que assolà Europa entre els anys 1701 i 1715. A Espanya, el conflicte fou especialment cruent entre els partidaris del bàndol borbònic (Felip V, 1683-1746) i els austracistes (arxiduc Carles, 1685-1740).

Durant la guerra, les Valls Neutres d'Andorra no van ser especialment neutres. I és que l'any 1705 els andorrans van jurar com a monarca Carles III, i es van posicionar així, per decisiva influència de la veïna Seu d'Urgell i de la Corona d'Aragó, al costat del bàndol austriacista. Aquest posicionament d'Andorra és evident que anys més tard hauria pogut ser castigat pel bàndol vencedor, però a diferència dels territoris de la Corona d'Aragó -cada territori amb els seus respectius decrets de Nova Planta- a Andorra no trobem severes conseqüències per part dels Borbons.

Gran part de culpa en aquesta benevolència dels vencedors respecte d'Andorra la té el nou copríncep episcopal Simeó de Guinda, nomenat pel mateix Felip V. Des de l'inici del seu mandat, el nou copríncep apostà per defensar i mantenir sense fissures tot el seu poder i jurisprudència a les Valls, alhora que defensà els privilegis històrics dels andorrans davant del monarca espanyol. A canvi de tot plegat, Simeó de Guinda va engegar una important política de pacificació i control dins d'Andorra de tots els possibles moviments d'oposició a Felip V. Així, si l'any 1716 ja aposta per augmentar el control a les fronteres d'Andorra, amb el retorn de les hostilitats entre les monarquies espanyola i francesa, l'any 1719, la seva acció de control s'intensifica.

El maig de 1719 les tropes franceses, part de la Quàdruple Aliança (França, la Gran Bretanya, el Sacre Imperi

Romanogermànic i les Províncies Unides dels Països Baixos) arriben a ocupar momentàniament part de la frontera pirinenca en mans de Felip V, inclosa la Seu d'Urgell. Un cop restablert el control borbònic a la zona, Simeó de Guinda esdevé imprescindible per al monarca espanyol, ja que el copríncep s'encarregaria de controlar i castigar

tots els moviments proaustriacistes provinents d'Andorra, alhora que intensificava el control a les fronteres per tal de perseguir un contraban que era molt perjudicial per als interessos econòmics espanyols.

És en aquest marc d'actuació que trobem ordres com la d'aquell any 1724. No hi ha

dubte que l'acció i el poder negociador de Simeó de Guinda en uns anys crítics i ben perillosos per al país van ser clau perquè a Andorra no s'apliqués un decret com els de Nova Planta i perquè el país mantingués intactes els seus privilegis històrics.

Nous fons ingressats

Fons textuais

Durant el segon semestre del 2023 des del Departament de Patrimoni van arribar els fons següents:

- **Fons CRU:** el fons documental de Casa Rull de Sispony, integrat per 134 documents en paper datats entre el segle XIX i el segle XX.
- **Fons CR:** l'altra documentació transferida venia a completar el fons de Casa Rossell d'Ordino; ens van arribar 1.256 documents en paper que han estat inventariats i descrits a la base de dades. La documentació

del segle XIX són majoritàriament notes de proveïment d'aliments per a l'exèrcit espanyol i en la del segle XX predomina la relacionada amb Nord Andorra.

Fons audiovisuals

- **Fons CR:** s'han transferit a l'Arxiu 72 documents sonors provinents de Casa Rossell: quaranta-dos discs de vinil petits, cinc discs de vinil grans i 25 cartutxos de vuit pistes. Tots ells contenen peces musicals comercialitzades. Els documents s'han inventariat i catalogat.

- **Fons del Ministeri d'Educació (GA_MEJ):** s'han transferit quatre arxius digitals corresponents a les gravacions de la Universitat d'Estiu i de Tardor dels dies 19, 20, 24 i 25 de setembre del 2022. Els documents han estat tractats i ja estan disponibles per a consulta digital.

- **Fons SV:** el Sr. Sebastià Vidal va dipositar dos documents sonors en format casset que contenen un parlament de l'excopríncep François Mitterrand de l'any 1995. Els documents s'han tractat i estan pendents de digitalització.

A destacar

Recerca als arxius estrangers

Des d'inicis del 2023, el nostre tècnic Pau Chica està treballant en una investigació històrica al voltant d'Andorra i la Segona Guerra Mundial (1939-1945).

Durant la primera fase de la recerca, el Pau ha estat consultant diversos fons documentals de l'Arxiu Nacional d'Andorra, amb especial importància del Fons Casa de la Vall (FCV), cabdal per conèixer el segle XX andorrà ja que en aquest fons trobem documentació que emana de les gestions, negociacions i acords del Consell General. També ha

consultat diversos arxius estrangers en línia, com els arxius nacionals dels Estats Units d'Amèrica (NARA), Gran Bretanya (TNA) i Canadà (LAC), que contenen desenes d'expedients de soldats aliats que van creuar Andorra durant el conflicte, i també l'arxiu del Memorial Yad Vashem, institució israeliana en memòria de les víctimes de l'Holocaust, on s'han pogut consultar els testimonis escrits de jueus que van fugir del nazisme a través de les nostres muntanyes.

El mes de maig del 2023 el nostre tècnic es va desplaçar a Alcalá de Henares, a l'Arxiu General de l'Administració Espanyola (AGA), on va poder consultar documentació referent a Andorra conservada dins del fons documental del Ministeri d'Afers Exteriors d'Espanya. Entre la documentació destacada trobem una intensa correspondència entre el Consell General i la diplomàcia franquista, així com també diversos informes sobre la situació política a Andorra emesos tant pel ministeri espanyol com pels serveis del copríncep

Segona Guerra Mundial (1939-1945) i la postguerra europea.

En aquests dos arxius visitats, el Pau ha aprofitat la seva recerca per conèixer l'estat de conservació dels fons documentals consultats i treballar en un inventari que pugui servir en un futur per als investigadors que visitin aquests arxius en el marc de recerques històriques sobre Andorra. Tot plegat està servint també per reprendre la qüestió de l'accés a la documentació històrica sobre Andorra custodiada a arxius estrangers. Una tasca que l'Arxiu Nacional ha portat a terme des de la seva creació l'any 1975 i gràcies a la qual avui a l'ANA es poden consultar, en format còpia, milers de documents sobre Andorra actualment conservats a arxius públics situats a l'estranger.

episcopal. I el mes de desembre del 2023 també va poder consultar in situ la documentació del Centre dels Arxius Diplomàtics de Nantes (CADN), on hi ha l'important fons documental de la Vegueria francesa a Andorra. D'aquest fons, amb documentació d'entre els anys 1853 i 1993, en destaca per exemple la correspondència política

del veguer Charles Romeu (1854-1933, al càrrec des de l'any 1887 i fins la seva mort); la documentació referent a concessions com FHASA o Radio Andorra, i diversa documentació política, judicial i policial, d'interès especial pel que fa al pas d'estrangers (refugiats) per Andorra durant els anys de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939), la

Col·laboracions

Primeres consultes a l'arxiu

No recordo bé quan vaig venir per primer cop a la sala de consulta de l'Arxiu Nacional d'Andorra (ANA). Hi anava

esporàdicament a consultar llibres de la biblioteca auxiliar. També havia consultat alguns microfilms de parroquials per a estudis genealògics. De fet, la primera recerca en sentit estricte que vaig fer amb documentació consultable a l'ANA fou l'any 2017, durant la fase d'anàlisi documental de la tesi doctoral.

En una consulta prèvia als arxius del bisbat vaig trobar una sentència arbitral de l'any 1699 sobre la jurisdicció del mas de Tolse en un llibre d'actes del seminari. Amb la voluntat de fer-ne un article, vaig contrastar aquell document amb d'altres sobre el mas referit que es poden consultar a l'ANA, la majoria dels

quals procedents de l'Arxiu del Comú de Sant Julià de Lòria. Conjuntament amb la documentació d'època medieval del monestir de Sant Sadurn de Tavèrnoles sobre Tolse, editada pel pare Cebrià Baraut, que ja estava treballant per a la recerca de doctorat, em va servir per redactar l'article "El mas de Tolse. Evolució d'un domini senyorial (segles X-XIX)", que va sortir publicat l'any 2019 als *Papers de Recerca Històrica* de la Societat Andorrana de Ciències.

Amb la confecció d'aquest article, que explicava la història de la jurisdicció del mas referit, vaig poder conèixer quina va ser l'evolució d'aquest antic

domini monacal de Tavèrnoles situat al sud d'Andorra i quina relació tenia amb el monestir referit, primer, i després, a partir de l'any 1592, amb el seminari tridentí de la Seu d'Urgell. L'objectiu d'aquest article, a part de poder comprovar diferents aspectes històrics sobre aquell terme, és el d'explicar la pervivència d'una situació jurisdiccional que tenia el seu origen en un moment determinat del segle X.

Cal destacar que l'atenció rebuda a la sala de consulta en matèria d'informació dels fons i de les eines de consulta va ser cabdal a l'hora d'emprendre la redacció d'aquest article, que tot i la seva concreció territorial, s'estén en un període de deu segles. Aquesta atenció també la vaig rebre quan vaig poder conèixer bibliografia de temàtica andorrana que em va permetre completar els capítols sobre els dominis del monestir de Sant Sadurní de Tavèrnoles a Andorra de la recerca de doctorat.

Climent Miró Tuset

Solució de l'apartat "On és?"

CEC_0283

Vista d'Escaldes-Engordany. 1890

Vidal Carreras, Lluís Marià